

Motion till riksdagen

1988/89:Ju402

av Allan Ekström (m)

Antalet nämndemän i tingsrätt

Nämnden i tingsrätt skall spegla det allmänna rättsmedvetandet och gängse värderingar på ett någorlunda allsidigt och representativt sätt. Nämnden skall vidare vara så bestämd att den har förmåga att bidra till kontinuitet och likformighet i rättskipningen.

De båda angivna ändamålen som utgör grunden för nämndens legitimitet – representativitet och kontinuitet – förutsätter att antalet nämndemän är lägst fem samt att mandatperioden är lägst sex år. Denna ordning har gällt tidigare.

Att antalet tre är för litet säger sig självt. I denna bedömning instämmer för övrigt finansministern. Då det för några år sedan var fråga om att bestämma storleken av de nyinrättade skattenämnderna förklarade han sålunda (prop. 1986/87:47 s. 124):

”När det gäller frågan om hur många förtroendevalda som skall kallas till varje sammanträde delar jag inte kommitténs uppfattning att endast fyra lekmän skall kallas. I likhet med några kommittéledamöter och en del remissinstanser finner jag det lämpligare att fem lekmän kallas. Därigenom ökas möjligheterna att ge nämnden en mer allsidig sammansättning. Dessutom motverkas en alltför kraftig neddragning av den nuvarande förtroendemannaorganisationen.”

Riksdagen har enhälligt ställt sig bakom detta uttalande av finansministern.

Varför, blir följaktligen frågan, skall den nämnd som har befogenhet att döma i brottmål – t.ex. att utmäta långvariga frihetsstraff – och i familjemål ha en sammansättning som är *svagare* än skattenämndens. Eller byggnadsnämndens för att taga ytterligare ett exempel; någon byggnadsnämnd med färre ledamöter än fem torde inte kunna uppletas. Det finns självfallet inte något godtagbart svar på frågan. Det är därför från rättsordningens synpunkt angeläget att den förhastade reform år 1983, varigenom nämndemännens antal i tingsalen minskades från fem till tre eller sålunda med 40 %, snarast upphävs.

Vad härefter angår mandatperiodens längd var denna fråga föremål för överväganden i ett lagstiftningsärende år 1975. Den dåvarande justitieministern uttalade sålunda bl.a.:

En direkt sammankoppling mellan den kommunala valperioden och nämndemansmandatet är sålunda ingalunda självklar (jfr. CU 1971:9 s. 16). Önskemålet om att nämnden fortlöpande anpassas till majoritetsförhållandena i fullmäktige får här vägas mot behovet, inte minst från rättssäkerhets-

synpunkt, av att inom nämnden bevara nödvändig erfarenhet av domstolsarbetet. Mot denna bakgrund saknas tillräckliga skäl att korta av den sedan lång tid tillbaka gällande sexårstiden, vilken visat sig väl ägnad att tillgodose behovet av kontinuitet hos nämnden.

Mot. 1988/89
Ju402

Dessa ord, som har samma giltighet och tyngd i dag som då, träffar den helt nyligen beslutade reformen varigenom mandatperioden anpassades till den normala kommunala valperioden eller sålunda tre år. Begreppet kontinuitet har en alldeles särskild innebörd i rättsliga sammanhang genom att vara uttryck för sådana fundamentala värden som förutsebarhet, likformighet och rättvisa. Tingsrätten får *inte* liknas vid en svängdörr genom vilken nämndemännen passerar in och ut.

Medvetenheten om nämndemannauppdragets särskilda karaktär och betydelse för tilltron till rättsväsendet samt lyhördheten för våra rättsliga traditioner talar enligt min mening med styrka för att *återupprätta* den gamla ordningen.

Det får ankomma på utskottet att utarbeta erforderlig lagtext.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställer jag

att riksdagen beslutar att snarast möjligt återinföra de regler som tidigare gällt för *såväl* antalet nämndemän *som* mandatperiodens längd.

Stockholm den 10 januari 1989

Allan Ekström (m)